

TERMINLARNI TARJIMA QILISH MASALALARI

<https://doi.org/10.5281/zenodo.8039265>

Nazarmatova Yorqinoy Maxmudaliyevna

Termiz davlat universiteti o'qituvchisi

email: yorqinoy479@gmail.com

Annotatsiya.

Mazkur maqola terminlarni tarjima qilish muammolarini, va ularning mohiyatiga lingvistik nuqtai nazardan kitobxonning uni anglashi uchun ta'sir qiluvchi omillarni hisobga olgan holda tahlil qilingan. Hozirgi kunda hamma sohaga doir ko'plab terminlar mavjud. Lekin, ko'pincha terminlarni boshqa bir tildan asliyat tiliga tarjima qilganimizda juda ko'plab muammolarga duch kelamiz. Ushbu maqolada terminlarni boshqa tildan asliyat tiliga tarjima qilish muammolari va yechimlari yuzasida so'z yuritamiz. [1]

Kalit so'zlar.

termin, tarjima qilish, muammolar, yechimlar, boshqa bir til, asliyat tili,

TERM TRANSLATION ISSUES

Abstract.

This article has been analyzed taking into account the problems of translation of terms and factors affecting their essence from a linguistic point of view to the reader's understanding. Currently, there are many terms for all spheres. However, often when we translate terms from another language into English, we have a lot of problems. This article deals with problems and solutions for translating terms from another language into English. [1]

Keywords.

term, translation, problems, solutions, other language, truth language,

ВОПРОСЫ ПЕРЕВОДА ТЕРМИНОВ

Аннотация.

Данная статья проанализирована с учетом проблем перевода терминов и факторов, влияющих на их суть с лингвистической точки зрения на понимание читателем. В настоящее время существует множество терминов для всех сфер. Однако, часто, когда мы переводим термины с другого языка на английский, у нас

возникает очень много проблем. В этой статье речь идет о проблемах и решениях перевода терминов с другого языка на английский. [1]

Ключевые слова.

термин, перевод, проблемы, решения, другой язык, язык правды,

KIRISH

Termin - grekcha terminus soʻzidan olingan boʻlib, chek-chegara degan maʼnoni bildiriadi. U fan-texnika, qishloq xoʻjaligi, sanʼat va madaniyat sohasiga xos soʻz hisoblanadi. Terminologiya - terminlar haqidagi taʼlimot va terminlar majmui degan maʼnolarni anglatadi. Terminologiya masalalari hamisha tilshunoslikning dolzarb masalalaridan biri boʻlib kelgan. Chunki terminlarning sohalar lugʻaviy qatlamlaridagi oʻrni va vazifasini belgilash, tushunchaning mazmun-mohiyatini toʻgʻri anglash imkonini beradi. Terminologiyaga bagʻishlangan ishlarning barchasida u yoki bu sohaning muayyan tushunchalarini anglatadigan, definitsiyaga ega boʻlgan, asosan, nominativ funktsiyani bajaradigan birliklar termin hisoblanadi deb qaraladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METADALOGIYASI

Terminlar haqidagi fikrlarni olimlar nazaryasida ham koʻra olamiz. Masalan, A. Reformatskiy terminga taʼrif berar ekan; “ Terminlar – bu maxsus soʻzlardir ” degan xulosaga keladi. A.V. Kalinin esa muayyan fanlar va kasbkorlikda ishlatiladigan soʻzlarni —maxsus leksika deb ataydi va uni ikki guruhga ajratadi.

1. Maxsus leksikaga, birinchi navbatda, terminlar kiradi.

2. Maxsus leksika tarkibiga terminlardan tashqari professionalizmlar ham kiradi.

U oʻz fikrini davom ettirib, termin bilan professionalizmlar oʻrtasidagi farq shuki, termin bu muayyan fan, sanoat sohasi, qishloq xoʻjaligi, texnikadagi tamomila rasmiy boʻlgan, qabul qilingan va qonunlashtirilgan biror tushunchaning ifodasidir, professionalizm esa biror kasb, mutaxassislik, koʻpincha jonli tilda tarqalgan, aslini olganda, tushunchaning qatʼiy, ilmiy tavsifiga ega boʻlmagan yarim rasmiy soʻzdir, deydi. Olimlar qatorida H. Jamolxonov terminga munosabatda boʻlar ekan quyidagicha yozadi: —Terminlar fan-texnika, adabiyot, sanʼat va boshqa sohlarga oid ixtisoslashgan, qoʻllanishi muayyan soha bilan chegaralangan tushunchalarni ifodalaydigan nominativ birliklardir: gulkosa, shona (botanikada); toʻrtburchak, kvadrat (geometriyada); ega, kesim (tilshunoslikda); qofiya, turoq, vazn (adabiyotshunoslikda) kabi, deya fikr bildiradi.

MUHOKAMA

Terminlarning yasaliş usullari:

Ildiz so'zlar: atamalar ildiz so'zdan foydalanib, unga prefiks yoki qo'shimcha qo'shish orqali tuzilishi mumkin. Masalan, "baxtsiz" atamasi "baxtli" so'zining o'zagiga "un-" prefiksini qo'shish orqali hosil bo'ladi.

2. Qisqartmalar: atamalar iboradagi har bir so'zning birinchi harfini olish va ulardan yangi so'z yaratishda foydalanish orqali tuzilishi mumkin. Masalan, "NASA" atamasi "Milliy Aeronavtika va Koinot Boshqaruvi"ning birinchi harflaridan tuzilgan.

3. Qarz olish: atamalar boshqa tillardan so'zlarni olish yo'li bilan tuzilishi mumkin. Masalan, "sushi" atamasi yapon tilidan olingan.

4. Birikish: Ikki yoki undan ortiq so'zlarni birlashtirib, yangi atama yaratish orqali atamalar tuzilishi mumkin. Masalan, "kitob javoni" atamasi "kitob" va "javon" so'zlari qo'shilib hosil qilingan.

5. Konversiya: atamalar so'zning nutq qismini o'zgartirish orqali tuzilishi mumkin. Masalan, "elektron pochta" so'zi fe'lga aylantirilib, "elektron pochtaga" atamasini hosil qilgan.

6. Backformation: Shartlar yangi atama yaratish uchun so'zdan qo'shimcha yoki prefiksni olib tashlash orqali tuzilishi mumkin. Masalan, "tahrir" fe'li "muharrir" otidan "-yoki" qo'shimchasini olib tashlash orqali yasalgan.

Quyidagi muammolar tufayli atamalarni tarjima qilish qiyin vazifa bo'lishi mumkin:

1. Madaniy farqlar: Turli madaniyatlarda atamalar turli ma'nolarga ega bo'lishi mumkin va to'g'ridan-to'g'ri tarjima har doim ham mos kelmasligi mumkin. Misol uchun, ingliz tilidagi "yuz" atamasi ham odamning boshining old tomoniga, ham uning obro'siga yoki ijtimoiy mavqeiga ishora qilishi mumkin, lekin ba'zi tillarda bu ma'nolar turli so'zlarni talab qilishi mumkin.

2. Texnik til: Tibbiyot, huquq yoki muhandislik kabi texnik sohalarda qo'llaniladigan atamalarni to'g'ri tarjima qilish qiyin bo'lishi mumkin, chunki ular ko'pincha boshqa tilda osonlikcha yetkazilmaydigan aniq ma'nolarga ega.

3. Neologizmlar: Turli sohalarda doimiy ravishda yangi atamalar yaratilmoqda va maqsadli tilda ekvivalent atama bo'lmasligi mumkin. Bunday hollarda tarjimonlar yangi atama o'ylab topishi yoki ma'noni yetkazish uchun tavsiflovchi iboradan foydalanishi kerak bo'ladi.

4. Idiomatik iboralar: Idiomatik yoki majoziy ma'noga ega bo'lgan atamalarni tarjima qilish qiyin bo'lishi mumkin, chunki tom ma'no boshqa tilda ma'noga ega bo'lmasligi mumkin.

5. Noaniqlik: Ayrim atamalar bir nechta ma'noga ega bo'lishi mumkin va tarjimon atama ishlatilayotgan kontekstga qarab to'g'ri ma'noni aniqlashi kerak.

6. Og'zaki so'zlar va jargon: so'zlashuv yoki jargon bo'lgan atamalarni tarjima qilish qiyin bo'lishi mumkin, chunki ular maqsadli tilda ekvivalent atamaga ega bo'lmasligi yoki umuman boshqa ma'noga ega bo'lishi mumkin.

Atamalarni tarjima qilishda sizga yordam beradigan ba'zi yechimlar:

1. Atamalarni bir tildan boshqa tilga tez tarjima qilish uchun Google Translate kabi onlayn tarjima vositalaridan foydalaning. Ammo shuni yodda tutingki, bu vositalar har doim ham to'g'ri tarjimalarni ta'minlay olmaydi va ulardan ehtiyotkorlik bilan foydalanish kerak.

2. Muayyan soha yoki soha uchun maxsus lug'at yoki lug'at bilan maslahatlashing. Bu manbalarda ko'pincha texnik atamalarning batafsilroq va aniqroq tarjimalari taqdim etiladi.

3. To'g'ri va sifatli tarjimalarni ta'minlash uchun professional tarjimon yoki tarjimon agentligini yollang.

4. Tarjimalar madaniyatga mos va to'g'ri bo'lishini ta'minlash uchun ona tilida so'zlashuvchilar yoki mavzu bo'yicha mutaxassislar bilan hamkorlik qiling.

XULOSA

Tarjima bilan bog'liq muammolar til tuzilishidagi farqlar, madaniy nuanslar va idiomatik iboralar kabi bir qator omillar tufayli yuzaga kelishi mumkin. Bu muammolar biznes, huquq va diplomatiya kabi sohalarda jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin bo'lgan tushunmovchiliklar yoki noto'g'ri talqinlarga olib kelishi mumkin. Ushbu muammolarni hal qilish uchun professional tarjimonlar ko'pincha maxsus tarjima dasturlari va vositalariga, shuningdek, o'zlarining tajribasi va tajribasiga tayanadilar. Shuningdek, ular aniqlik va kontekstga xos tushunishni ta'minlash uchun mavzu bo'yicha mutaxassislar bilan ishlashlari mumkin. So'nggi yillarda mashina tarjimasi texnologiyasidagi yutuqlar ma'lum turdagi kontent uchun avtomatlashtirilgan tarjima vositalaridan foydalanish imkonini berdi. Biroq, inson tarjimasi, ayniqsa, murakkab yoki nozik materiallar uchun, odatda, aniqroq va ishonchliroq deb hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. 1 "Texnik atamalar tarjimasi: ba'zi muammolar va echimlar" Jon Xatchins
2. 2 "Texnik matnlarni tarjima qilish: terminologiya va nutq" Lynne Bowker
3. 3. Helmi Sonneveld va Mariëlle Leytenning "Terminologiya: fanlararo aloqadagi ilovalar"

4. 4. "Terminologiyani boshqarish bo'yicha qo'llanma: 1-jild: Terminologiyani boshqarishning asosiy jihatlari" Syu Ellen Rayt va Gerxard Budin tomonidan tahrirlangan

5. 5. Xuan C. Sager va Devid F. C. Prujinskiy tomonidan tahrirlangan "Tarjima va terminologiya"

6. 6. M. Tereza Kabre Kastelvining "Kundalik hayotda terminologiya"

7. 7. "Tarjimashunoslik bo'yicha qo'llanma" Kirsten Malmkjær va Kevin Vindl

8. 8 <https://tsuull.uz/sites/default/files/geldiy1.pdf>

9. 9. www.wordreference.com